

Zabudnutí susedia. VII. Moja tajuplná teta Valéria

Siedma časť seriálu je z viacerých pohľadov unikátna.

V prvom rade tým, že až vlni som zistil, že som mal okrem dvoch tiet (Zlatice Gemeinerovej a Ireny Erdősovej, rodenej Deutschovej) aj tretiu: Valériu Gemeinerovú. Táto sa na rozdiel od prvých dvoch zavraždených počas štiavnického holokaustu, zachránila. Bola dcérou prastrýka Jozefa Gemeinera (* 14.11.1865 - † 26.12.1938 B. Štiavnica) a Kataríny Gizely, rodenej Stahlovej (* 19.01.1882 - † 07.07.1965 B. Štiavnica). Oba ja sú pochovaní na štiavnickom Židovskom cintoríne. Oba hroby som už dávno poznal. Ale netušil som, že títo manželia Gemeinerovci mali potomka. Jediného.

V druhom rade tým, že tento príbeh ukazuje, aké nápomocné sú nové webové stránky, týkajúce sa vyhľadávania identity tak obetí holokaustu, ako aj preživších, ktorí o ich osude poskytli autentické dôkazy. Tak sa môže stať, že v priebehu niekoľkých týždňov sa získajú údaje, ktoré predtým nájsť by nebolo mysliteľné. Je to o to zvláštnejšie, že sa tak deje až 80 rokov po holokauste. Prípadá mi to ako paradox: čím je holokaust časovo vzdialenejší, tým sú možnosti dokumentovať ho do úplných detailov lepšie.

Vlni, v auguste, som sa od Beatky Rückschloss Nemcovej dozvedel, že v miestnom archíve našla údaje o Valérii Löwyovej, rodenej Gemeinerovej (* 21.01.1912 Teplá), jej manželovi Alexandrovi Löwym (* 14.04.1899 B. Bystrica), ich synovi Pavlovi (* 31.01.1932 B. Štiavnica) a dcére Veronike (* 09.06.1936 B. Štiavnica). Rodné dáta boli neskôr potvrdené internetovo prístupnými Popisnými hárkami (Slovakiana a JewishGen) zo Sčítania ľudu v 1930 mojím genealógom. Alexander Löwy bol údajne štiavnickým podnikateľom, spolujateľom továrne Svetlo. Aj on, aj obe deti, spolu s jeho matkou Eleonórou Leou, rodenou Seidner, údajne počas vojny zahynuli. Žiadnu zmienku o zavraždení manžela Alexandra, ich oboch detí ako aj Alexandrovej matky sa mi ale v slovenských archívoch či kni-

YAD VASHEM

Martyrs' and Heroes' Remembrance Authority
P.O.B. 3477 Jerusalem, Israel

דף עדות - עדות בלאם A Page of Testimony

יד ושם
אוסטרומיה צום אדענק
בן אהרן און גבורה

<p>THE MARTYRS' AND HEROES' REMEMBRANCE LAW, 5713-1953 determines in article No. 2 that -</p> <p>The task of YAD VASHEM is to gather into the homeland material regarding all those members of the Jewish people who laid down their lives, who fought and rebelled against the Nazi enemy and his collaborators, and to perpetuate their NAMES and those of the communities, organisations, and institutions which were destroyed because they were Jewish.</p>		<p>1953 געזען אנדענק פון אומקום און גבורה - יד ושם, תשי"ג 2 : שטעלט פעסט אין פארטראף נומ 2 :</p> <p>די אויפגאבע פון יד ושם איז אויסצולען אין היילאנד דעם אנדענק פון אלע יידן, וואס זענען געפאלן, האבן זיך מוסר נפש געווען, געקעמפט און זיך אנטקעגענעטעלט דעם נאצישן שונא און זיינע ארויסהעלפער, און זיי אלעמען, די קהילות, די ארגאניזאציעס און אינסטיטוציעס, און וועלכע זענען חרוב געווארן צוליב זייער אנגעהערקייט צום יידישן פאלק - שטעלן א דענקמאל (געזען-בדך נומ 231, י"ז אלול תשי"ג, 82.8.3591)</p>	
<p>דאטעס וועגן אומגעקומענעס: יעדן נאמען און א באזונדער בלאט, מיט קלארער שרייבט DETAILS OF VICTIM: INSCRIBE EACH VICTIM ON A SEPARATE PAGE, IN BLOCK LETTERS</p>			
<p>1. פאמיליע-נאמען: Family name: Löwy</p>		<p>2. פארנאמען: First name: Pavel</p>	
<p>3. פאמיליע-נאמען פאר דער תזונה (פאר א פרוי): Previous name: N/A</p>		<p>4. געבורטס-דאטע (ווי אלט): Birth date or appr. age: 1-31-32</p>	
<p>5. פאמיליע-סטאטוס: 6. פאמיליע-סטאטוס: Single</p>		<p>7. ארט פון געבורט (שטאט, לאנד): Birth place and country: Banská Štiavnica, Czechoslovakia</p>	
<p>8. מוטער פון דעם אומגעקומענעס: Victim's mother - First name: Valeria - Maiden name/nee: Gemeiner</p>		<p>9. פאטער פון דעם אומגעקומענעס: Victim's father - First name: Alexander</p>	
<p>10. מאן/פרוי פון דעם אומגעקומענעס: Victim's spouse - First name: N/A - Maiden name/nee: N/A</p>		<p>11. סטאבילער וואוינארט (שטאט, לאנד): Permanent residence place and country: Banská Štiavnica, Czechoslovakia</p>	
<p>12. וואוינארטער בעת דער מלחמה (שטאט, לאנד): Wartime residence place and country: Banská Štiavnica, Czechoslovakia</p>		<p>13. געבורט/אדער פאך: Date/year of death: Dec. 12, 1944</p>	
<p>14. צייט פון טויט: Victim's profession: N/A</p>		<p>15. ארט און אומשטענד פון טויט: Death place: Zviller</p>	
<p>Circumstances of death: Shot in a ditch by the Nazis, into a pile with 150 other people.</p>			
<p>Reported by: Valeria Steiner</p>			
<p>I, the undersigned, Residing at (address): Quarter E, Tongue Pt. Astoria Oregon</p>			
<p>Relationship to victim (family/other): Mother</p>			
<p>HEREBY DECLARE THAT THIS TESTIMONY IS CORRECT TO THE BEST OF MY KNOWLEDGE</p>			
<p>אונטערשריפט: Valeria Steiner</p>		<p>אונטערשריפט: Valeria Steiner</p>	
<p>ווערענד דער מלחמה בין איר געווען אין לאגער/געטו/פארטיזאנער: During the war I was in: (Camp/Ghetto/Resistance):</p>			
<p>"...ונחתי להם בבית יד ושם, אשר לא יכרת" - "...even unto them will I give in mine house and within my walls a place and a name...that shall not be cut off." - Isaiah, lvi,5</p>			

Vierka Loewy. Časť skenu z Digitálnej databázy Pamätníka holokaustu Yad Vashem, Jeruzalem. FOTO ARCHÍV VL

hách nájsť nepodarilo. Nebyť toho, že Valéria sa akýmsi zázrakom zachránila, dodnes by som nevedel, ako a kde boli zavraždení. Zachránená Valéria emigrovala do USA a odtiaľ podala 28.júna 1999, ako 86 ročná, do Múzea holokaustu, Yad Vashem, v Jeruzaleme, tzv. Pages of Testimony (Stránky svedectva). Ale to už bola vydatá, za pána Steinera. Podala tri Stránky, na manžela Alexandra, syna Pavla aj dcéru Vierku. Vďaka internetovo prístupnej Digitálnej databáze (DB) z nich vysvitlo, že všetci traja boli zavraždení pri masovej poprave 14. decembra 1944, vo Zvolene. Valéria to vlastnými slovami uviedla takto „Boli zastrelení nacistami v priekope, spolu s ďalšími 150 obetami“. Žiadne z jej svedectiev nebolo a nie je doložené výpisom zo slovenských archívov. Čo je inak v DB Yad Vashem pravidlom. Takže aj to je dôkazom, že na Slovensku žiad-

ne archívne záznamy o nich nie sú. Skutočnosť, že pani Valéria vložila Svedectvá všetkých troch zavraždených, je tiež výnimočná. Nie je totiž pravidlom, že holokaust preživší vkladali a vkladajú Svedectvá svojich najbližších do DB Yad Vashem. Skôr je to výnimka. Najmä u slovenských preživších. „Našťastie“, Yad Vashem vykonáva vlastné pátranie. Všetky dostupné archívne dokumenty, dostupné či už na Slovensku alebo Čechách, spracováva do jednotnej elektronickej formy a sprístupňuje na svojich webových stránkach. Pre tých, ktorí po osudoch svojich najbližších alebo známych pátrajú, je to nenahraditeľná pomoc. Aj v tomto smere je poctivé úsilie Valérie Gemeinerovej - Löwyovej - Steinerovej zanechať spomienku na svojich najbližších jedinečné. Sken časti jej Svedectva o dcére Vierke je na Fotografii 1.

Pátranie po osude pani Valérie pokračovalo úspešne. Dlhodobou spolupracujúci perfekcionista genealóg zanedlho zistil pomocou databázy „FamilySearch“, že v USA mala jedného potomka, dcéru Veru Steiner Blore (* 21.09.1958, Texas, USA). Ba podarilo sa mu získať aj jedinú fotografiu z rodinnej histórie pani Valérie: fotografiu tejto dcéry Very (Fotografia 2). Pani Valéria si užila dcérinu

Vera Steiner Blore s manželom Garym Thomasom FOTO ARCHÍV VSB

svadbu s Garym Thomasom Blore v 1984 a potom aj narodenie jedinej vnučky, Anny Elyse Steiner Blore (* 21.08.1995 Nueces, USA). Pani Valéria Gemeinerová - Löwyová - Steinerová umrela 24.08.2010, vo veku 97 rokov, v opatrovateľskom domove (Hebrew Home), v meste Rockville (USA). Pochovaná je v Komunitnej kaplnke v New Yorku. Úmrtý list je datovaný z 30. augusta 2010. Celý tento dramatický príbeh sa podarilo, vďaka pomoci správkyne Židovského cintorína PaedDr. Beaty Rückschloss Nemcovej a genealóga Dr. P. Nagya, vypátrať za 5 týždňov. Za všetku obetavosť a účinnú pomoc im úprimne ďakujem. Aj z úcty k ich úsiliu budem rád, ak príbeh bude uverejnený. Článok je uverejnený pri príležitosti Pamätného dňa obetí holokaustu a rasového násillia. 9. september.

Peter Gemeiner